

SAŽETAK PRESUDE

IBRAHIM I OSTALI PROTIV UJEDINJENOG KRALJEVSTVA OD DANA 16. PROSINCA 2014. GODINE ZAHTJEVI BROJ 50541/08, 50571/08, 50573/08 I 40351/09

Engleski pravni sustav predviđa odgovarajuće zaštitne mehanizme za ograničavanje prava na branitelja tijekom policijskog ispitivanja

❖ ČINJENICE

Dana 21. srpnja 2005. godine detonirane su eksplozivne naprave u sustavu londonskog javnog prijevoza, međutim nije došlo do eksplozije. Počinitelji su pobjegli s mjesta zločina te su kasnije uhićeni. Prvom, drugom i trećem podnositelju je nakon uhićenja uskraćeno pravo na branitelja radi provođenja tzv. „sigurnosnih razgovora“ (razgovori koje policija provodi po hitnom postupku u cilju zaštite života i sprječavanja nastanka velike materijalne štete). Sukladno odredbama Zakona o terorizmu iz 2000. godine (Terrorism Act) takvi razgovori se mogu provoditi bez nazočnosti branitelja i prije nego okrivljenik zatraži pravo na pravnu pomoć. Tijekom sigurnosnih razgovora podnositelji su izjavili kako nisu sudjelovali u predmetnom napadu. Na glavnoj raspravi, podnositelji su potvrdili kako su sudjelovali u napadu, ali kako je cijeli događaj zapravo bila obmana te kako do stvarne eksplozije nije trebalo ni doći. Izjave koje su podnositelji tijekom sigurnosnih razgovora dali korištene su kao dokazno sredstvo tijekom kaznenog postupka. Tijekom 2007. godine, protiv podnositelja je donesena osuđujuća presuda radi dogovora za počinjenje ubojstva (conspiracy to murder) te je svakom izrečena kazna zatvora u trajanju od 40 godina. Žalbeni sud je odbacio podnositeljeve zahtjeve za razmatranje žalbe (leave to appeal) .

Četvrti podnositelj nije bio osumnjičen za detonaciju eksplozivnih naprava te ga je policija prvotno ispitala u svojstvu svjedoka. Međutim, četvrti podnositelj se tijekom razgovora sam inkriminirao na način da je otkrio kako se ubrzo nakon napada susreo i pomogao jednom od osumnjičenika. Policija ga nije u tom stadiju postupka uhitila niti ga je obavijestila o tome kako nije dužan iskazivati i kako ima pravo na branitelja. Umjesto toga, policija je četvrtog podnositelja ispitala u svojstvu svjedoka te je uzela njegovu pisanu izjavu. Četvrti podnositelj je naknadno uhićen te je obaviješten o pravu na branitelja. Tijekom kaznenog postupka četvrti okrivljenik se pozivao na pisanu izjavu koju je dao policiji, i koja je tijekom kaznenog postupka korištena kao dokazno sredstvo. Tijekom veljače 2008. godine, protiv četvrtog podnositelja je donesena osuđujuća presuda radi pomaganja jednom od tri gore navedena podnositelja u bombaškom napadu te radi uskraćivanja informacija. Osuđen je na kaznu zatvora u trajanju od deset godina.

Pozivajući se na članak 6 stavak 1. i 3. (c) Konvencije, podnositelji su prigovarali kako im je tijekom policijskog ispitivanja uskraćeno pravo na branitelja navodeći kako je zbog toga došlo do povrede prava na pošteno suđenje jer su izjave podnositelja koje su dali tijekom policijskog ispitivanja tijekom kaznenog postupka korištene kao dokazno sredstvo.

❖ OCJENA SUDA

Sud je istaknuo kako u određenim slučajevima pravo na branitelja može biti podvrgnuto određenim ograničenjima. U presudi Velikog vijeća Salduz protiv Turske, Sud se osvrnuo na mogućnost uskrate prava na branitelja ako postoje opravdani razlozi. Međutim, čak i kada takvi razlozi postoje, radi zaštite prava na pošteno suđenje, potrebno je iz spisa predmeta izdvojiti svaku izjavu koju je okrivljenik dao u okviru policijskog ispitivanja bez prisutnosti branitelja. U konkretnom predmetu, Sud je ispitivao je li korištenje pisanih izjava (u svojstvu dokaznih sredstava tijekom kaznenog postupka) koje su okrivljenici dali prilikom policijskog ispitivanja bez prisutnosti branitelja, utjecalo na kazneni postupak, uzimajući u obzir načela prava na pošteno suđenje u kaznenom postupku gledano u cjelini.

Jesu li postojali opravdani razlozi za ograničavanje prava na branitelja tijekom policijskog ispitivanja?

Sud smatra kako je u trenutku ispitivanja četvrtog podnositelja postojala ozbiljna i neposredna prijetnja za javnu sigurnost, posebice novog napada te kako je zbog navedene prijetnje ograničavanje prava na branitelja bilo opravdano. U odnosu na prva tri podnositelja, Sud je naglasio kako su nadležna tijela donijela pojedinačnu odluku za svakog od podnositelja u kojoj su ocjenjivala opravdanost takvih ograničenja. Policija se pridržavala mjerodavnog zakonodavstva, usprkos vlastitim ograničenjima nametnutim prilikom postupanja. S obzirom na okolnosti slučaja, bila je opravdana i odluka temeljem koje četvrti podnositelj nije uhićen radi toga što bi takvo uhićenje moglo izazvati strah kod istog uslijed čega ne bi policiji otkrio podatke od velike važnosti za zaštitu javne sigurnosti. Podaci koje je četvrti okrivljenik otkrio policiji bili su od iznimne važnosti budući da je u tom trenutku samo jedan od bombaša bio uhićen, dok su ostali i dalje bili u bijegu.

Je li došlo do povrede prava na pošteno suđenje budući da su izjave prikupljene bez prisutnosti branitelja korištene tijekom kaznenog postupka kao dokazna sredstva?

U odnosu na prva tri podnositelja

Sud je naglasio kako u Ujedinjenom Kraljevstvu postoji jasan i detaljan pravni okvir koji uhićeniku osigurava pravo na branitelja. Taj pravni okvir ujedno predviđa i određena ograničenja navedenog prava koja su stroga i iscrpna. Stoga je odredbama Zakona o terorizmu iz 2000. godine postignuta odgovarajuća ravnoteža između važnosti prava na branitelja te neodložne potrebe uslijed koje policija u iznimnim slučajevima može pribaviti informacije nužne za zaštitu javne sigurnosti. Ograničenje prava na branitelja se sastojalo u tome da je došlo do odgode korištenja navedenog prava u trajanju od četiri do osam sati (ovisno o kojem je podnositelju bila riječ), a što je bilo u skladu s odredbama mjerodavnog prava koje je dopuštalo odgodu u maksimalnom trajanju od 48 sati. Nadalje, ograničenje je odredio nadležan policijski djelatnik te je odluka o ograničenju dostatno obrazložena. Štoviše, postignuta je svrha „sigurnosnih razgovora“ koja se sastojala u prikupljanju informacija bitnih za zaštitu javnosti.

Tijekom kaznenog postupka postojali su i postupovni mehanizmi putem kojih su podnositelji mogli osporavati prethodno dane izjave i značaj koji su imale kao dokazno sredstvo. Prvostupanijski sud je strogo ispitao okolnosti slučaja zbog kojih su podnositelji podvrgnuti „sigurnosnim razgovorima“ te je detaljno objasnio razlog zbog kojih je smatrao kako korištenje izjava podnositelja kao dokaznih sredstava nije ugrozilo njihovo pravo na pošteno

suđenje. Prvostupanjski sud je prilikom vođenja postupka primijenio dužnu pažnju, ukazujući poroti kako su primijenjeni sigurnosni mehanizmi prilikom ograničavanja prava na branitelja. Zaključno, predmetne izjave podnositelja nisu bile jedina dokazna sredstva temeljem kojih su protiv podnositelja donesene osuđujuće presude već je postojao čitav niz dokaznih sredstava koja su ukazivala na krivnju podnositelja.

U odnosu na četvrtog podnositelja

Sud je ustanovio kako je u odnosu na četvrtog podnositelja došlo do povrede relevantne domaće prakse prema potencijalnim osumnjičenicima. Međutim, unatoč tome, Sud smatra kako je postojao jasan pravni okvir koji opravdava dopuštenost korištenja njegove izjave kao dokaznog sredstva tijekom kaznenog postupka. Prvostupanjski sud je u dovoljnoj mjeri ispitao podnositeljev prigovor na korištenje navedene izjave te je ustanovio kako ista nije dana pod prisilom niti je ista ukazivalo na njezinu nepouzdanost. Isto tako, prvostupanjski sud je detaljno obrazložio razloge zbog kojih je dopustio korištenje izjave kao dokaznog sredstva tijekom kaznenog postupka.

Sud je ocijenio kako je četvrti podnositelj izjavu dao slobodno, bez prisile te je dobrovoljno došao u policiju na razgovor. Do uhićenja podnositelj se nalazio u ulozi svjedoka te je u toj ulozi policija uzela njegovu izjavu. Valja naglasiti i kako prvotni policijski razgovor nije bio usmjeren ka utvrđivanju opsega u kojemu je podnositelj sudjelovao u predmetnom događaju, već ka prikupljanju detalja o planiranju počinjenja kaznenog djela, identificiranju počinitelja i pomagača.

Sud se osvrnuo i na činjenicu kako podnositelj nije povukao predmetnu izjavu. Podnositelj je nakon uhićenja najprije odbio pomoć odvjetnika, a kasnije, kada je angažirao branitelja, imao je do naknadnog sigurnosnog razgovora dovoljno vremena za pripremu obrane te je mogao povući prvotnu izjavu. Umjesto toga, podnositelj je nadgradio postojeću izjavu u cilju da na temelju dobrovoljne suradnje s policijom, olakša svoju poziciju u postupku. Tijekom daljnjih sigurnosnih razgovora koji su se vodili uz prisutnost odvjetnika, podnositelj nije mijenjao svoju prvotnu izjavu. Štoviše, radi dobrovolje suradnje s policijom, okrivljeniku je izrečena blaža kazna zatvora u trajanju od dvije godine.

Zaključak

Uzimajući u obzir sve navedeno, Sud je ustanovio kako nije ugroženo pravo podnositelja na pošteno suđenje zbog toga što je došlo do ograničavanja njihovih prava na obranu prilikom policijskih ispitivanja na kojim su dane izjave koje su kasnije poslužile kao dokazi tijekom kaznenog postupka.

Slijedom navedenog, Sud je ustanovio kako nije došlo do povrede članka 6. stavaka 1. i 3. (c) Konvencije

Ovaj sažetak izradio je Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava. Sažetak ne predstavlja službeni dokument Europskog suda za ljudska prava te ne obvezuje taj Sud.

© Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava.